

ТАҚРИЗ

**БА АВТОРЕФЕРАТИ ДИССЕРТАТСИЯИ АСОМИДДИНИ
АБДУЛМУМИН ДАР МАВЗУИ “ТАЪРИХНИГОРИИ ЧАНГИ
ШАҲРВАНДӢ ВА СУЛҲИ ТОЧИКОН (солҳои 1992-2000)” БАРОИ
ДАРӢФТИ ДАРАЧАИ ИЛМИИ НОМЗАДИ ИЛМҲОИ ТАЪРИХ АЗ
РӢИ ИХТИСОСИ 07.00.09. – ИЛМҲОИ ТАЪРИХ ВА
БОСТОНШИНОСӢ (07.00.09) - ТАЪРИХНИГОРӢ,
МАӢХВЗШИНОСӢ ВА МЕТОДҲОИ ТАҲҚИҚОТИ ТАЪРИХӢ.
ДУШАНБЕ, 2024.**

Диссертатсияи Асомиддини Абдулмумин ба таҳқиқи таърихнигории чанги шаҳрвандӣ ва сулҳи тоҷикон дар солҳои 1992-2000 бахшида шудааст, ки ин падидаҳо дар таърихи навини Ҷумҳурии Тоҷикистон моҳияти муҳим доранд. Ин давраи таърихӣ барои миллати тоҷик як давраи ҳассос буда, хавфи аз харитаи сиёсӣ нопадид шудани мамлакат ба миён омад.

Маҳз бо роҳи гуфтушунидҳои ҷонибҳо таъмини сулҳу субот, оромӣ ва ваҳдати миллӣ дар кишвар тараннум кард, ки ин дар таърихи башарият як таҷрибаи беҳамто сабт гардидааст ва масъалаи мазкур бояд ба таври васеътару амиқтар дар доираи илмӣ ва сиёсӣ мавриди омӯзиш ва таҳлилу баррасӣ қарор дода шавад.

Аз бисёр ҷиҳатҳо мавзуи мазкур дар илми таърих муҳиммият дорад, ки муаллиф бархеи онҳоро дар диссертатсия нишон додааст. Аввал ин ки рисолаи мазкур нахустин кори илмӣ аст, ки дар самти таърихнигории таърихи чанги шаҳрвандӣ ва сулҳи тоҷикон анҷом дода мешавад, баъдан адабиёти ҷойдоштаи илмӣ ба омӯзишу таҳқиқи ин падидаҳои таърихӣ бахшидашуда аз нигоҳи илми таърихнигорӣ ба доираи таҳлил қарор дода шудаанд. Ҳамчунин раванди гуфтушунидҳои миёни гуруҳҳои муҳолиф низ аз нигоҳи таърихнигории ватанӣ таҳқиқ карда шудааст.

Ҳадафу мақсади таҳқиқоти диссертатсионӣ таҳлили маҷмӯи таърихнигории ҷанги шаҳравандии Тоҷикистон (солҳои 1992-1997) ва ба даст даровардани сулҳу ваҳдати миллӣ (солҳои 1997-2000) муайян карда шудааст.

Осори муҳаққиқони ватанӣ ва хориҷӣ дар маҷмӯъ ба сифати объекти таҳқиқот муайян гардидаанд. Асосҳои назариявӣю методологии таҳқиқотро маҷмӯи усулҳо ташкил медиҳанд, ки дар байни онҳо усулҳои таърихӣ, ба амсоли таърихияти илмӣ, муқоисавӣ-таърихӣ, масъалагузорӣ-солномавӣ, инчунин усулҳои таҳлили иҷтимоӣ-таърихӣ мавқеи асосиро ишғол менамоянд.

Диссертатсия аз муқаддима, ду боб, шаш зербоб, хулоса, тавсияҳо ва феҳристи манбаъҳо ва адабиёти истифодашуда (бо 289 номгӯй) иборат буда, 171 саҳифаи матни компютериро фарогир аст.

Дар муқаддимаи диссертатсия мубрам будани масъалаи таҳқиқшаванда асоснок гардида, асосҳои назариявӣ, заминаҳои меъёрӣ, методологӣ, навгониҳои илмӣ ва нуқтаҳои илмии ба ҳимоя пешниҳодшаванда, аҳамияти назариявӣ ва амалии диссертатсия муайян карда шудааст. Дар ин радиф тавсиби натиҷаҳои масъалаи таҳқиқшаванда ва сохтори диссертатсия пешбинӣ гардидааст.

Боби якуми диссертатсия – **“Инъикоси ҷанги шаҳравандӣ дар таърихнигории ватанӣ ва хориҷӣ”** ном дошта, он аз се зербоб иборат аст. Дар зербоби аввали он роҷеъ ба раванди таҳаввулоти сиёсӣ дар охири солҳои 80-ум ва ибтидои солҳои 90-уми асри ХХ дар Тоҷикистон, заминаҳои ҷанги шаҳравандӣ ва инъикоси он дар таърихнигорӣ сухан меравад.

Зербоби дуюми диссертатсия ба масъалаи инъикос ёфтани раванди ҷанги шаҳравандӣ дар таърихнигории ватанӣ бахшида мешвад.

Муҳим он аст, ки дар зербоби сеюм бештар маводи таҳлилу омӯзиши адабиёти таърихӣ-илмии муҳаққиқони хориҷӣ ҷо дода шудааст, ки ин арзиши кори илмиро дучанд маротиба зиёд мегардонад.

Боби дуюми диссертатсия – “Таҷассуми масоили истиқрори сулҳу ваҳдат ва фаъолияти Комиссияи оштии миллӣ дар таҳқиқоти муҳаққиқони ватанӣ ва хориҷӣ” номгузорӣ шуда, аз се зербоб таркиб ёфтааст. Зербобҳо мувофиқи нақшаи корӣ ба масъалаҳои омӯзиши раванди истиқрори сулҳу ва ваҳдати миллӣ дар асарҳои илмии таърихшиносони ватанию хориҷӣ, фаъолияти ҳуди Комиссияи оштии миллӣ ва инъикоси масоили истиқлолият, ҷанги шаҳрвандӣ ва истиқрори сулҳу ваҳдат дар осори Пешвои миллат бахшида шудданд. Асомиддини Абдулмумин дар хатми ҳар як зерфаёл хулосаҳои дақиқ баровардааст ва пешниҳодҳои ҷолибро барои минбаъд омӯхтани масъалаҳои баррасишуда, баён намудааст.

Дар таҳқиқи масъалаҳои баррасишуда, муаллиф аз усулҳои гуногуни таҳқиқот истифода намудааст, ки ба дақиқияти маълумот, кифоягии ҳаҷми маводи таҳқиқотӣ, коркарди натиҷаҳои таҳқиқот ва ҳаҷми интишорот, таҳлил, баррасӣ, муқоисаи илмию амалӣ, инчунин таҳлили таърихшиносии маводҳои мавҷуда имкон медиҳанд. Маводҳои дар диссертатсия овардашуда барои дарки воқеии масъалаҳои мубрами ҳаёти сиёсии мамлакат дар даврони истиқлолият имконият медиҳанд.

Дар навиштани диссертатсия Асомиддини Абдулмумин аз маводи фаровони илмӣ истифода намудааст. Андеша ва ақидаҳои муаллиф бо далелҳои муҳтамади илмӣ асоснок гардидаанд ва аз ҳама муҳим диссертант бо муҳаққиқони пешин, ки роҷеъ ба таърих ва таърихшиносӣ асару мақолаҳо навиштаанд, баҳси илмӣ намудааст ва баъзе ақидаҳои онҳоро қабул ва ҷанде аз онҳоро рад намудааст.

Яке аз вижагиҳои дигари таҳқиқоти диссертатсионии Асомиддини Абдулмумин дар он аст, ки муаллифи он пайвата аз асару мақолаҳои олимони ватанию хориҷӣ ба таври зарурӣ истифода намудааст ва барои тақвияти фикру андешаҳои худ аз асару маводи мухталиф васеъ истифода намудааст.

Хулоса, кори диссертатсионии Асомиддини Абдуламин дар мавзуи “Таърихнигории чанги шахрвандӣ ва сулҳи тоҷикон (солҳои 1992-2000)” кори илмии анҷомёфта буда, фарогири навғониҳои зиёди илмӣ аст. Диссертатсия ба талабот оид ба таҳияи рисолаи илмӣ мувофиқ аст ва муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои таърих аз рӯи ихтисоси 07.00.09. – илмҳои таърих ва бостоншиносӣ (07.00.09)-таърихнигорӣ, маъхазшиносӣ ва методҳои таҳқиқоти таърихӣ мебошад. .

Муқарриз:

н.и.т., дотсент, ноиби ректор

оид ба илм ва инноватсияи

Академияи идоракунии давлатии

назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон



Карамалишов К.Н.

Имзои Карамалишов

Карамалишо Нуралишович-

ро тасдиқ менамоям:

Сардори раёсати кадрҳо,

корғузори ва корҳои

махсуси АИДнПЧТ



Ғаюров Ф.

30.05.2024

734003, Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш. Душанбе кӯчаи Саид Носир 33,
Академияи идоракунии давлатии назди Президенти Ҷумҳурии
Тоҷикистон, Тел. / Факс (992-37) 224 17 86, E-mail: info@apa.tj